

# NAS GLAS

Glasilo Osrednje Zveze javnih  
nameščencev in upokojencev

:: za Slovenijo v Ljubljani. ::

Cena posamezne štev. 1 Din.

„NAS GLAS“ izide vsak četrtek.

Celoletna naročnina . . . Din. 40.—

Polletna naročnina . . . . . 20.—

Četrletna naročnina . . . . . 10.—

Za inozemstvo je dodati poštino.

===== Oglasi po ceniku. =====

Uredništvo: Ljubljana, Dunajska cesta št. 25. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je pošiljati samo uredništvu v Ljubljani

Upravništvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošilja po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/I. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

## Naše zahteve.

### I.

Stališče vlade in političnih klubov napram resoluciji beogradskega kongresa vseh državnih nameščencev z dne 30. oktobra t. l.

Ministrski predsednik Pašić je deputaciji izjavil, da mora rešiti vprašanje državnih nameščencev kot eno najnujnejših vsake in ne samo njegova vlada. V interesu državne uprave je, da se gmotni položaj vseh državnih nameščencev v okviru finančne možnosti izboljša. Naloga ministra financ je, da najde potrebno kritje za višje izdatke v zmislu resolucije kongresa.

Na predlog za zvišanje trošarine in proširjenje tega dohodka na ves državni teritorij ni dal ministrski predsednik določnega odgovora. Zvišanje zemljiškega davka pa bi znalo po njegovem mnenju naleteti v skupščini na odpor. Vlada ima najboljšo voljo, da pomaga državnim nameščencem, vendar pa mora računati z današnjim razpoloženjem skupščine, ki bo morala prevzeti glavno odgovornost, ako se rešitev vprašanja državnih nameščencev odgodi.

Šefi posamnih političnih klubov (prof. Moskoljevič za zemljoradnike, dr. Dubljič za Jugoslovanski klub, Miša Trifković za radikalce, Ljuba Davidović za demokrate) so deputaciji izjavili, da v polni meri uvažujejo upravičenost v resoluciji obrazloženih zahtev in da bodo njihovi klubi tako v zakonodajnem kot finančnem odboru in v skupščini stali državnim nameščencem ob strani.

Samo popolna demisijska kabineta bi mogla realizacijo naših zahtev odgoditi. — Finančni minister bi moral priti pred finančni odbor s sprejemljivim predlogom o zvišanju davščin.

Predsednik skupščine dr. Edo Lukinič bo storil v naš dobrobit vse, kar je v njegovi moči. Čudil se je lojalnosti državnih nameščencev, ki že toliko časa trpe pod pezo draginskih prilik. — Finančni minister dr. Kumandić nima s socialnega stališča napram resoluciji nobenih pomislekov, nad vse težavno pa se mu zdi vprašanje kritja. Glede predloga za zvišanje trošarine si bo dal predložiti sliko finančnega efekta od svojih referentov (šef budg. odelj. dr. Mike Jovanović in načelnik generalne direkcije posrednih porazov dr. Robiček). Ukinjenje maksimiranja rodbinskih doklad za nižje državne uslužbence je možno. Uvesti pa se je moralo svoječasno samo zato, ker so se specijelno v Srbiji iz partizanskih razlogov sprejemali v državno službo povsem ne kvalificirani poslužitelji z nerazmerno velikim številom rodbinskih članov.

Deputacija bo zahtevala, da jo finančni minister še enkrat sprejme.

### II.

6. novembra t. l. sta sprejela deputacijo državnih nameščencev iz vseh pokrajin kraljevine minister financ in minister za socialno politiko.

Na vprašanje deputacije, v koliko bo minister financ uvaževal v resoluciji beogradskega kongresa državnih nameščencev z dne 30. oktobra 1922 izražene zahteve, je finančni minister izjavil:

1. Zakon o civilnih državnih nameščencih je pododbor zakonodavnega odbora završil. Izveštaj je že predložen plenumu zakonodavnega odbora.

2. Maksimiranje rodbinskih doklad za nižje državne uslužbence se ukine.

Iz maksimiranja se izvzamejo osebne draginske doklade, omeji pa se iznos rodbinskih doklad na določeno število rodbinskih članov.

3. Izenačenje draginskih doklad za vse kraje v kraljevini se bo izvedlo na osnovi zakona o civilnih državnih nameščencih s pričetkom prihodnjega proračunskega leta. Po možnosti pa se bo izenačenje izvršilo tudi prej, če bodo na razpolago zadostni novi viri državnih dohodkov.

4. Glede izplačila enkratnega nabavnega prispevka finančni minister ni dal določnega odgovora, pač pa je bil mnenja, da bi se ta prispevek mogel izplačati v okviru event. ponovnega zvišanja trošarine na vino in špirit.

Minister za socialno politiko je izjavil, da bi se dalo tudi za ta večji izdatek najti potrebno kritje.

### III.

Plenarna seja »Glavnega Saveza drž. činovnika i službenika«, koji so prisostvovali tudi delegati novih pokrajin, je nato sklenila, da se za primer neizpolnitve pod točkami 1., 2. in 4. navedenih občanjanj finančnega ministra skliče 8. decembra 1922 v Beogradu ponovni kongres državnih nameščencev iz vseh pokrajin, istočasno pa se bodo v vseh

## Doživljaji leta 1919.

Popisal J. Z.

(11)

Spittal je prijazno mesto in tujcu se priljubi v prvi vrsti zato, ker se ondi pričenjajo pristni Nemci. Tam ne srečujemo takih kozobrinov, kakor so v Celovcu, Pliberku, Velikovcu, Št. Vidu, Borovljah ali drugod ondi okoli. Pri Makoru sem imel lepo sobo in prvič tisti mesec sem zopet spal v mehki in snažni postelji. Od petka do torka smo se bili toliko spoznali, da mi je gostilničarka pri slovesu začudeno zaklicala: »Der Herr geht schon!« kar me je sicer razveselilo, a še bolj sem se veselil boljše, za belje ne hrane, katere ondi niso imeli že dve leti. Kar so prinesli, ni bilo slabo, zaleglo pa ni nič; tudi dvojna ali trojna večerja me je tako nasitila, kakor kak dopoldanski golaž. Tiste dve leti sem šele spoznal, da brez masti ni hrane!

Skrbelo me je tudi pohišstvo in paziti je bilo treba, da ne zapravim preveč, ker bodočnost je bila nejasna. Vzpričo velikih stroškov in škode, ki sem jo imel, sem vložil prošnjo, da bi mi jih povrnili. In kakor nam je glavarjev namestnik v vojašnici v Celovcu slovesno obljubljal, da nam povrnejo vso škodo, tako slovesno mi je obljubil glavar, da bo moje vlogo priporočal »höherenorts«. Dobili pa nismo ničesar: ne jaz, ne tisti kmetje, ki sem jim pisal prošnje v vojašnici!

Prihajajoči Srbi so bili vso deželo tako razgreli, kakor bi dregnil v mravljišče. Po vseh krajih je hodila komisija, govorila z občinskih balkonov in vabila prostovoljce; tudi v Spittalu so se nekega večera trudili glavar, župan, neki poslanec in polkovnik — oglašil pa se je en sam. V Millstattu je prikorakalo 400 strelcev v kroju in so se izjavili, da branijo kraj, ako pridejo Jugoslovenci; Cel-

lovanom pa ne bodo pomagali. Sploh je prebivalstvo celovške kotline bistveno drugačno od pravih Nemcev na zahodu in krivo vseh homatij v deželi.

Ko sem šel nekaj dni kasneje peš po dolini Pinzgau v St. Johann, mi je neki kmet, s kojim sva se bila spoznala v vlakcu, povedal to-le: »Die Jugoslaven werden jetzt den Klagenfurtern das vergelten, was die Deutschen in Serbien und Belgien getan haben.« — Odšel je bil iz dežele na Solnograško, da se jim je izognil.

In kaj so storili pozneje Srbi? Mimogrede so zasedli Celovec in redili ljudi, ki še krogle niso zaslužili; po odhodu pa so isti ljudje dobivali preko Dunaja jugoslovensko moko, za zahvalo so zabavljali Jugoslovani in preganjali doma slovenski živelj, kakor delajo še dandanes. Breznačajna, degenerirana svojati!



večjih kraljih kraljevine vršili protestni shodi državnih nameščencev.

V Beogradu, 7. oktobra 1922.

Za Osrednjo Zvezo javnih nameščencev v Sloveniji:

Maks Lileg s. r.  
predsednik.

Joža Bekš s. r.  
tajnik.

## O naši vzgoji.

Prav rad se udeležim debate o tem vprašanju. Pri nas je žalibog zelo malo zanimanja za to eksistenčno vprašanje našega naraščaja in naše bodočnosti. Ko sem bil svoj čas profesor v Ljubljani, sem opazil, da so se tamošnje nemške rodbe veliko več brigale za vzgojo svojih otrok kakor slovenske. Tudi to je merilo za kuturno stopnjo. Krivda za to zadene deloma starše, deloma pa naše vzgojitelje po poklicu razne naše šolnike, ki se premalo oglašajo v javnosti, da bi poučili nevedne in vzdramili malomarne. Dobro je, da se o tem razpravlja v »Našem Glasu«, glasilu državnih nameščencev, ki tvorijo večino izobražencev v narodu. Kulturna zgodovina velikih narodov nam kaže, da je največ velikih mož izšlo iz izobraženih poklicov kot sinovi raznih uradnikov, profesorjev, pastorej, učiteljev itd. Imeli so že doma v rodbini knjige in druga izobraževalna sredstva, dočim si otrok manj izobraženih staršev kljub največji nadarjenosti le s težavo pribori izobrazbo in veljavo. Izobraženi starši poznajo ali bi morali poznati sredstva in pota za izobrazbo svojih otrok, zato jih zadene tudi večja odgovornost.

Svojo razpravo hočem deliti na tri dele: najprej bom očrtal svoj lastni razvoj, kako sem taval in iskal brez pravega vodstva; potem bom popisal, kako postopam s svojimi otroci; končno nameram podati nekaj misli in navodil, ki sledijo iz mojihkušenj kot oče in učitelj, kolikor jih ne bo vpletenih že v prvih dveh delih.

### I.

#### Kako sem se jaz šolal.

Ko sem bil star šest let in bi moral začeti hoditi v šolo, sem se ponesrečil pri igranju in namesto v šolo sem moral v bolnišnico. Tako je prišlo, da sem šele po dovršenem 7 letu vstopil v ljudsko šolo. Danes mislim, da je to bila moja sreča. Bil sem eno leto starejši ko moji součenci, hrepenel sem za učenjem. Učil nas je mlad navdušen učitelj, ki je ravnokar prišel iz učiteljskega (Ivan Stre-

lec, prerano umrl 1. 1914 kot nadučitelj pri Sv. Andražu v Slov. goricah). Imeli smo poldnevni pouk: popoldne mi začelniki, predpoldne pa 2. oddelek, po starosti moji vrstniki, ki so hodili v šolo že drugo leto. Doma sem imel dve starejši sestri, ki sta obiskovali 2. in 3. razred. Brskal sem po njunih šolskih knjigah. Z menoj v 1. oddelku je bil moj sovaščan, ki je že prejšnje leto dovršil 1. oddelek; ker pa je zaradi bolezni nekaj zamudil, mu je učitelj naročil, da je ostajal cel dan v šoli, predpoldne v 2. oddelku, popoldne pa v 1. oddelku. Pri njem sem videl, kaj se učijo v 2. oddelku; djal sem si: »To bi jaz tudi znal«, in nekega dne sem prišel zjutraj v šolo v 2. oddelek. Učitelj je mislil, da sem se zmotil v času, jaz pa sem ga prosil, da bi smel hoditi pred- in popoldne kakor moj tovariš. Dovolil mi je. Čez nekaj časa pa me je opoldne poslal domov, češ da mi ni treba več hoditi v 1. oddelek. Tako sem dohitel tovariše iste starosti.

Hodil sem v šolo, v izvenšolskem času sem pasel krave in pomagal pri kmečkem delu. V prostem času in na paši sem požiral Mohorjeve knjige, katere smo imeli doma — posebno se spominjam na Staretovo zgodovino, ki je takrat izhajala — in druge, ki so mi prišle v roke. Na študiranje nisem mislil ne jaz, ne moji starši. Ko sem bil v najvišjem oddelku 3. razreda, je prišel nadzornik v šolo; končno je obstal pri meni in me izpraševal. Pred odhodom je nadučitelju rekel nekaj po nemško, povzel sem le besedo »studieren«. Nadučitelj me je potem vprašal, če bi me oče dali v latinsko šolo. Ker sem izrazil svoje dvome, mi je naročil, naj oče pridejo k njemu. Pregovoril je očeta in me potem nekaj mesecev pripravil za sprejemni izpit, ki je bil samo nemški. Dan pred sprejemnim izpitom se je peljal z nami na našem kmečkem vozu v Ptuj in tam šel z menoj k profesorju, ki je imel sprejemni izpit in je postal naš razrednik. Priporočil me je profesorju in edino vsled tega priporočila sem bil sprejet kljub nezadostnemu znanju nemščine. (Ta blagi nadučitelj je bil Janez Možina, umrl 1. 1917.)

Bil sem star 13 let. V gimnaziji mi je bilo od začetka hudo: nemških vprašanj nisem razumel in seveda tudi nisem znal odgovarjati na nje. Mestni nemški 10letni dečki, ki so bili skoro za glavo manjši od mene, pa so gladko zdrdrali svoj odgovor. To me je bolelo. V drugem

tednu me je obiskal oče. Prosil sem ga, naj me vzame domov. Oče pa je rekel: »Prej si šilil v šolo, zdaj pa le ostani tukaj in se uči! Sramota bi bila, če bi že v drugem tednu ušel iz šole.« Tu se je moj oče — priprost kmet — izkazal razumnejšega kakor neki izobraženec, kateremu smo en mesec po začetku šole poslali poziv, naj pride v gimnazijo zaradi napredka svojega sina. Namesto da bi prišel in se posvetoval s profesorji, je pismeno javil sinov izstop.

Ostal sem v gimnaziji ter se učil na življenje in smrt. Do božiča sem se navadil nemščine za silo; na koncu 1. semestra sem s pomočjo nekaj darovanih redov dobil odliko. Po veliki noči sem že instruiral svoje nemške sošolce v latinščini in matematiki. V 2. razredu sem imel pri neki rodbini stanovanje in hrano zato, da sem se učil z njihovim sinom. Blaga gospa me je učila, česar se v šoli nisem učil: pravih pojmov manire in olike. Dobil sem spretnost v poučevanju; že takrat je profesorski poklic postal moj ideal. S poučevanjem sem se preživljal. Učenje mi ni dajalo mnogo dela, imel sem trdno podlago iz nižjih razredov. V počitnicah med 1. in 2. razredom sem ponovil vso latinščino 1. razreda. Pri poučevanju pa sem tudi neprestano ponavljal. Dasi ravno sem s ezadnja leta v gimnaziji malo učil, sem imel od leta do leta boljše rede. Najboljše izpričevalo sem dobil v 8. razredu, ko sem instruiral dnevno po 2 do 3 ure, po 3krat na teden hodil k plesnim vajam in najmanj enkrat v gledališče.

Po dovršeni gimnaziji in odsluženem vojaškem letu sem se vpisal na filozofsko fakulteto, da postanem profesor. Sredstev nisem imel, visokošolci so stradali in hirali. Leta 1900. je umrlo 10 slovenskih visokošolcev. Da si ohranim zdravje in življenje, sem sprejel službo domačega učitelja pri plemiški rodbini na Dunaju. S tem sem izgubil dobri dve leti, toda telesno sem se okrepil in prihranil sem si vsoto, ki mi je v prvih suplentskih letih prav prišla. Ko sem prestal profesorski izpit, sem se oženil in nastopil suplentsko službo. Bilo mi je 29 let. (Dalje prih.)

Fr. Zelenik:

## Nova Evropa.

Svetovna vojna je popolnoma izpremenila stari zemljevid Evrope. Delajo že nekaj let novega, ali ne morejo ga skrpiti. Veliki narodi ga delajo po svoje, delijo

V torek, 20. maja sem se poslovil v Spittalu in odpotoval preko Gasteina; skrbni agent je bil prišel iz Celovca in čakal je toliko časa, da se je odpeljal naš vlak, ker je istočasno vozil eden proti Beljaku. Že preje mi je bil namreč namignil, da mi vzamejo vse pohištvo s fotografičnimi aparati vred (imel sem štiri drage, ki so jim posebno dišali), ako bi se hotel skrivoma vrniti. Pa ni bilo treba! Kljub raznim neprilikam sem srečno prijadral preko Gradca v Maribor in tudi na tej poti videl toliko, da bi moral napisati še devet poglavij, kar pa bi bilo nekoliko preveč.

V Maribor prišedši sem najprej napovedal vojsko kruhu in žemljam, katerih nisem videl že lepo vrsto let. Rad bi bil napovedal vojsko tudi rastoči dragini, kajti kljub povoljni množini vseh potrebščin so bile cene in trgovine manj solidne nego med Nemci; o tem pa ne pl-

šem, ker je tudi dandanes pri nas več pijavk nego na severu. V domovino došli begunci smo bili tudi spoznali, kako hitro so se bili situacije poprijeli ljudje, ki niso bili za domovinsko idejo niti z mezinem genili. Marsikdo, ki sem mu decembra 1917 brezuspešno prigovarjal, naj podpiše deklaracijo, je imel svojo lepo službo (ne samo službico), mi pa smo se lovili po kolodvorih in gledali, kam in kako! —

Pa nas ni bilo sram! Samozavestno smo prezirali nezaslužne vsiljivce in si mislili svoje takrat, kakor si mislimo svoje danes ...

\* \* \*

Tri mesece kasneje, v avgustu sem bil zopet v Celovcu: prišel sem bil po svoje pohištvo. V jezuitski vojašnici so bili Jugoslovenci, pri Družbi sv. Mohorja pa so spravljali za odhod. Bil je žalosten trenutek prve blamaže, ki smo si jo na-

pletli: zavzetje Celovca in ponižno slovo! Najbolj so se mi smilili kmetje posestniki; zaupno so se bili zavzeli za domovino 1. 1918., njeni nesposobni in tudi neznačajni zastopniki pa so jih pustili na cedilu. Leta 1919. je bilo enako: vojaštvo je prikorakalo v Celovec, Nemci so bežali v Spittal — pri vsem poštnem ravnateljstvu je bil en s a m konceptni uradnik, ki nam je odgovarjal v raznih zadevah, — avgusta pa smo zopet sramotno pustili na cedilu Slovence in z nami sočuvstvujoče Nemce; v tretje se je ponovilo isto leta 1920. — Taki ljudje naj se ne vtikajo v svetovne dogodke, temveč naj doma za pečjo predejo svojo privajeno politiko čenč in škandalčkov.

(Konec.)



zemljo po svoje. Pozabili pa so na vse svoje velike obljube in tepe besede med vojno. Po priročni zakonni in narodnem pravu bi morali tako mali kakor veliki narodi uživati v novi Evropi enake pravice. To so veliki narodi tudi obljubljali, ali ostalo je le pri obljubah. Veliki narodi so zagazili v veliko blato »del sacro egoismo« in krutega nasilja nad tistimi narodi, brez katerih sodelovanja v svetovni vojni veliki narodi ne bi zmogli tistih sil, ki so se že dolgo pripravljale na boj proti današnjim zmagovalcem. Enakopravnost in svoboda malih narodov je bila v ustih velikih narodov toliko časa, dokler so rabili pomoč malih narodov. Danes se valjajo nekateri velikih narodov v zlatu in izobilju, mali narodi pa se dušijo v papirnatem denarju. »Vis maior« davi male narode, ona je zaslužila velike dele narodov tujemu gospodarstvu. Imejmo vendar pred očmi, da je velik del našega naroda v italijanskem suženjstvu, da se je Italija z zasedbo Zadra zajedla v telo Jugoslavije in da nam je snedla Reko. Ne pozabimo, da se bo začelo skoraj peto leto po svetovni vojni, ali Italija ima še vedno zasedeno jugoslovensko zemljo, kamor ni prišla s silo meča, ampak z belo zastavo. S pogodbo se je zavezala, da zapusti našo zemljo, toda Italijan še ni nikdar držal besede, neznačajan je bil vsikdar. Brest Litovsk se je večkrat ponovil. Močnejši izrabljajo brutalno silo nad manjšimi, ali ta sila poraja nezadovoljnost in znaša novo netivo za zopetni požar.

Turški narod se ne ozira na diktaturo velikih zmagovalcev, ne priznava brez njegovega sodelovanja sklopljenih mirov, ampak si dela z mečem svoje meje.

Veliki narodi so skrpali zemljevid Evrope. Nočejo pa, da ostane v sedanji obliki. Še danes ne vemo, kakšen bo bodoči zemljevid Evrope. Ako bi ga delala pravičnost in poštenost, bi bil že davno gotov in bi veljal za dolgo dobo. Ker ga na dela »il sacro egoismo« in brutalna sila, ga bo prej ali slej morala preobličiti — reakcija.

## Pedagogična revolucija.

### III. Intelektualci — plod vseučilišč.

»Beseda intelektualci je zame nekaj strahotnega. Ko se je prvič pojavila, me je streslo. Tako nekaj redkega, brezkrvnega in domišljavo pametnega je bilo v njej, razredni duh je vel iz nje in nekaj nečloveškega.

Nekaj nečloveškega! Ustavimo se pri tej trditvi. Ne le v dobi, ko je bilo idealistično vseučilišče v polnem cvetju, temveč do današnjih dni velja kot cilj višje izobrazbe humanizem, humanistična izobrazba, to se pravi, ustvarja naj višje človečanstvo, pravo človečanstvo. Vso kritiko osredotočimo na eno točko, skujemo jo v ostro konico, ako vprašamo: ali izvrši to? Ali ustvarja pravo človečanstvo?

Morda bi bilo dobro, da preje še vprašamo, kaj da je pravo človečanstvo? Ako bi hotel odgovoriti na to vprašanje na filozofično temeljit način, potem bi imelo to dve slabi posledici: vedlo bi nas predaleč in postalo bi pretemeljito, preakademično in zato dolgočasno. Kljub temu mislim, da se ne bomo pretežko razumeli. Za pojem človečanstva, kakršnega omenjam v svojih predavanjih, imamo pravila, ki so prav tako jasna in zanesljiva kakor ona, s katerimi doumnevamo gotove preproste prikaze v naravi, za katera nam služijo Keplerjeva in Newtonova pravila. Kje govorimo o človeku, o človeku v etičnem zmislu, ki edino prihaja tukaj v upo-

štej? Mislim, da tamkaj, kjer nastopa človek kot namen sam na sebi, ne kot sredstvo za druge namene; človek kot namen sam zase je brezpogojno vrednota zase, a ni vrednota za izmenjavo, ali z drugimi besedami: kje se smatra človeka za osebnost in ne za stvar. Kajti osebnost je izraz absolutne in končne vrednosti. O nečloveštvu pa govorimo, kjer se postopa s človekom kot s stvarjo, z blagom, kakor na primer v industrijskem izkoriščanju ali v prostituciji, torej povsod, kjer vlada suženjstvo. Ob vsem nasprotovanju filozofičnih teorij vlada v tem naziranju soglasje. To je železni stolp prave človečanske kulture. Natančno vemo torej vsi, kaj da je pravo človečanstvo. Pravo človečanstvo obstoji v tolikšni meri, v kolikrški se izraža njegova samovrednost, ki je hkratu njegova avtonomija, njegova svoboda. Izobrazba, kultura sploh, imata le v tolikšni meri vrednost, v kolikor je v njih človek sam orientacijska točka in končni cilj, v kolikor je v njih človek sam pot in cilj, začetek in konec — človek sam in še ono, kar je več kakor on sam!

Vzemimo to merilo za našo izobrazbo. S tem merilom je takoj obsojena. Naša izobrazba ne smatra človeka za svoj cilj, temveč ga postavlja v službo zunanjim ciljem in ga žrtvuje neosebnim silam, pa naj se imenujejo te sile država, tehnika, pridobitveno življenje ali splošna izobrazba, znanstvo, kultura. Naša izobrazba ne izobrazuje človeka, temveč ga popači, ne napravi iz njega celote, temveč ga razcepi, ne osvobodi ga, ampak zaslužni, ne napravi ga junaškega, temveč podlega, ne ojači ga, ampak ga oslabi, ne vlije mu veselja, temveč mrkost, ne oplemeniti ga, ampak napravi iz njega egoista. Primerjanje z industrijskim sistemom nam predoči to še jasneje. To, kar smatramo na tem sistemu, da je od temelja pogrešeno, je ravno deistvo, da ni človek njegova orientacijska točka, temveč denar in tehnika, da porablja človeka kot material, kot del stroja, in da s tem nečloveškim postopanjem ustvarja človeku pekel. Ta sistem ustvarja proletarca in buržuja, to se pravi, da ustvarja dva človeška razreda, ki sta oba bedna: eden je beden, ker trpi glad, telesno in še bolj duševno, drugi je beden, ker je presit, telesno in še bolj duševno.

Trdim, da nosijo intelektualci na svoj način to dvojno bedo v sebi. Siti so, siti znanja, refleksij, siti analize, zgodovine, kulture, zato so lačni, lačni življenja, resničnosti, bede, prave življenjske bede. Vsled te svoje nasičenosti in lakote zaidejo v marsikatero norost, prav tako kakor zaidejo oni drugi, le s to razliko, da zaidejo še globlje. Da uravnavesijo svojo napačno duhovnost, se ponašajo s stvarmi, ki pomenjajo nasprotstvo: s športom, lovom, denarjem, lepo vilo, avtomobilom. Utapljajo se v snobizmu. Na vsak način so to bolni ljudje, podobni strahovom, ker nimajo, prav tako kakor proletarci in buržui, globokih korenin v zemlji.

Zlasti pa jim primanjkuje eno. Da to najdemo, se moramo dvigniti za stopnjo višje. Imamo kriterij za pravo človečanstvo, kriterij, ki ga priznavamo vsi: to je spoštovanje, spoštovanje pred samim seboj, spoštovanje pred bližnjim, spoštovanje pred tem, kar je nad nami in kar je pod nami. Ako je človek sam zase namen, ako ima samovrednost, ako je brezpogojna vrednota, tedaj je nekaj svetega. Vse, kar je sveto, pa zahteva spoštovanje. Spoštovanje je podrtavanje človeka pred bogom, spoštovanje človeka je pa podrtavanje pred bogom v človeku. Tukaj smo v največjem svetišču, v svetišču, kjer so verstvo in nrvnost, bog in človek eno. Sto-

jimo na pečini, s katere se dviga svetišče humanitete. Kajti vsa humaniteta je zgrajena na spoštovanju. V kolikor najdemo kje spoštovanje, v tolikšni meri govorimo lahko o človečnosti. Vsa kultura, vse, kar je v človeku velikega in svetega, vse to izhaja iz spoštovanja.

Carlyle, glasnik junaštva in oboževanja junakov, pravi, da je oni junak, ki ima globoko spoštovanje pred svetostmi v tajnostih sveta in človeka. Duh skepse ohromi dušo in prepotentnost možgan ustvarja Mefiste. A junaštva ni brez vere, a ne vere v zmislu konfesij in njih veroizpovedanj, temveč vere kot sile duše, one sile, ki zoperstavljajo vsem ugankam narave in temnim globinam usode, vsem nasprotstvom ljudi svoj trdni »kljub temu«, one sile, ki hoče doumeti globoki in veliki zmisel resničnosti, ki je zakrita in popačena in ki hoče napraviti iz nemogočega mogočnost. Takšno junaštvo, ki temelji v veri, pripisuje Carlyle duhovnim vodnikom ljudstva.

In kako je pri nas z duhovnim vodilstvom? Ali ni znak intelektualcev ravno ne-spoštovanje, navada, da jim nobena stvar ne imponira, da so prepotentni kot Mefisto? Duša jim je ohromela, to se pravi, da nimajo več zmožnosti za verovanje in za navdušenje, da so tako teoretično prepreženi, da ne pridejo do nobenega sklepa. Duševni nevra-steniki so, ki smatrajo vsakojake možnosti kot zanimivo igro, a se boje odločnih sklepov kakor smrti. Če pa zbežita iz človeka spoštovanje in vera, ki predstavlja junaštvo, kaj ostane potem še v njem. Kakor že rečeno, ostane filister ali Mefisto. Nekaka varijacija intelektualca je potem izobraženi filister, katerega je Nietzsche že dobro očrtal in ki se odlikuje po posebni obliki prevzetnosti. Ta prevzetnost nastopi, kjer zbeži spoštovanje.

Znano je, da igra v duševnem življenju nasprotstvo veliko ulogo. Prav tako jo igra tudi v duševnem svetu intelektualcev. Iz prefinega občutja zapadejo v sirovost, iz skepse v kako kričeče verovanje, najčešče v verovanje, ki nima z duhovnostjo nobenega opravka, v verovanje oblasti in sile. Zato naletimo v teh krogih dostikrat na takšno brutalnost, kakršne ne najdemo izlepa pri preprostem kmetu in delavcu.

Sploh moramo vprašati: kolikokrat naletimo pri našem akademičnem bistvu na duha finejšega, plemenitejšega, višjega človečanstva? Tako hrepenimo včasih po njem, kakor hrepeni popotnik v suhi stepi po svežem vetru.

Intelektualizem še najbolje razumemo, če ga pripoznamo kot prokletstvo, kot prokletstvo bogastva, katerega temelj je uboštv. Temu intelektualnemu bogastvu stoji nasproti beda, ki kriči iz nižin duhovnega stradanja po luči, spoznanju, lepoti, duševni osvoboditvi. Za intelektualnim nasprotstvom med bogastvom in bedo stoji socialno nasprotstvo. Intelektualec živi od dela onega, ki je intelektualno ubožen, Intelektualizem temelji na socialni krivici. To je njegovo prokletstvo, ali vsaj del njegovega prokletstva. Antična kultura, ki je tudi vzrasla iz te socialne krivice, je propadla vsled nje. Prav tako se bo zrušila tudi naša kultura vsled te socialne krivice. Tako bodo postali intelektualci obsodba za sistem, katerega plod so sami.

(Dalje prih.)

## O vplivu alkohola.

\* Iz lista »Zdravje«.

### 1.) Alkohol in zdravljenje ran.

Pri nas je, žal, še preveč razširjena ona stara, toda jako slaba navada, da



vse to nudijo skoro vsak dan in povsod brez razlike bolnikom vsake vrste, v izvestnih okoliščinah pa tudi lažjim in strežejo bolnikom in zlasti ranjencem z raznimi alkoholnimi pijačami, ki se, kakor je znano, uporabljajo v največjem obsegu in najraznovrstnejših oblikah. To so razne vrste žganja, mnogoštevilna vina, piva in tolika količina vsakovrstnih likerjev, da niti ne vemo za njih število. težjim ranjencem, ter se niti ne menijo za to, da jim s tem ne koristijo kar nič, nego samo škodujejo njim in njih zdravju.

Toda znanost je že davno spoznala in ugotovila, da so vse te in podobne pijače ne samo škodljive, ampak tudi pogostoma jako nevarne tako za bolnike kakor za ranjence; zakaj alkohol pa naj se že skriva v kakršnikoli pijači, je našemu organizmu in vsem njegovim življenjskim opravilom brez izjeme samo strup in nič drugega.

Marsikomu je tudi dokaj neznan, da je v našem in v vsakem drugem živem telesu nekaj prirojene, takovzane organske samozasčitne moči, s katero se že po svoji naravi sami branimo najraznovrstnejših škodljivih napadov in vplivov iz zunanjega sveta. In dokler je ta prirojena samozasčitna moč našega organizma krepka in pravilna, se čutimo zurave ter se lahko in s popolnim uspehom upiramo vsem tem škodljivim vplivom. Ako zbolimo, poteka zdravljenje dobro in bolnik ozdravi in premaga zoprnega sovražnika ponajveč, ako ne izključno, s prirojeno in ohranjeno samozasčitno močjo. To važno lastnost vsakega živega telesa je treba stalno vpostaviti, tem bolj, ker streme vsa zdravila in vsi načini modernega zdravljenja, najsi so dobri kakorkoli in najsi se uporabljajo kakorkoli pravilno, samo za tem, da podpro to našo prirojeno silo in da ji pri tem nikakor ne škodujejo.

Ako pa je ta moč s čimerkoli izne-rejena in toliko oslabela, da se ne more več upirati slabim zunanjim vplivom ter od nas uspešno odbijati vseh teh posameznih vzrokov bolezni, se te tudi po eni strani pojavljajo mnogo pogostejše, po drugi strani pa dosti težje zdravijo, najsi je zdravljenje povsem pravilno, dobro in primerno.

Potentakem je jasno, da ravna vsakdo, ki nudi ranjencem in bolnikom alkoholne pijače, bodisi v kakršnikoli obliki, zoper njegovo zdravje in življenje. Dokazano je ne z enim, nego z dolgo vrstjo znanstvenih del, ki jim je verjeti brez dvojbe in bojazni, da se dela z vsemi temi alkoholnimi pijačami samo škoda, ki se utegne pogostoma prevreči v toliko nevarnost, da nastopi naposled tudi smrt. Zakaj nikar da bi se naravna moč za samozasčito okrepila, zvišala in obdržala, se ta moč z alkoholnimi pijačami zastruplja in pogostoma tolikanj moti, da nastopi, ker upada splošna moč, namesto okrevanja smrt celo tam, kjer sicer ne bi mogla nastopiti.

Alkohol kot hud strup slabi možgane in telesne mišice. S tem kvari vsa življenjska opravila, zakaj vsako izmed njih je v najtesnejši zvezi s svojimi točno določenimi živci, po teh pa z izvestnim delom stanic v možganski skorji. Kot neizogibna posledica tega alkoholnega zastrupljanja in motenja v vseh življenjskih presnovah se pojavljajo najraznovrstnejše nerednosti v vsem našem življenju, zlasti v prebavilih, v krvnih žilah, v žlezah za

čiščenje in izločanje nepotrebnih in škodljivih proizvodov iz telesa, v gibanju posameznih telesnih delov in organov, v raznih kemijskih opravilih, ki se vrše stalno v vsakem živem organizmu. Vse to so jako važni pojavi, od katerih je zavisen slab tek, slabo in nepravilno spanje, neredno izpraznjevanje črev in mnogo drugih nedostatnih opravil v telesu in v vseh njegovih organih in njih delih. Vse telo torej slabi in njegova samozasčitna moč spojena tako, da se telo ne more več upirati škodljivim zunanjim napadom. In nikar da bi se rane izboljšale, zacelile in pozdravile, se z njim vred celo še poslabša vse stanje pri vseh ranjencih brez izjeme.

Zaradi tega nereda se tudi rane po vplivu alkohola težje in počasneje celijo; zato se pa tudi mnogo lažje pojavljajo razne komplikacije, kakršne so gnojenje, razna vnetja in celo zastrupitev krvi. Narod sam je v naših krajih trdno prepričan, da se rana po vinu razboli in zaradi tega težko zdravi. Po vplivu alkoholnega strupa, s katerim naj se zaslužnemu bojniku izkaže nekakšno počastilo ali pospeši ozdravitev, so vse rane brez razlike dosti lažje in hitreje dostopne vplivu raznih kužnih kali, ki jih je vedno obilo v zraku in povsod okoli nas — v vodi, zemlji i. dr.

(Dalje.)

## Vestnik.

Glasovanje o uradniški pragmatiki v zakonodajnem odboru. Dnevnik so javili, da je glasovanje o uradniški pragmatiki v zakonodajnem odboru končano in zakonski načrt v splošnem sprejet. Gotovo je vsakdo izmed nas z nekim začudenjem čital izjavo nekaterih poslaniških klubov, ki so glasovali proti načrtu. Principijelno se ne bavi »Naš Glas« s politično strankarskimi zadevami, ali ob tem glasovanju nam bodi dovoljeno, da se dotaknemo nekaterih izjav. Govornik Jugoslovenskega kluba je izjavil, da bo glasoval proti zakonskemu načrtu, ker uradniška pragmatika ni nujna zadeva in da je vse bolj važna rešitev upravnih vprašanj v naši državi, in dalje je izjavil, da s pragmatiko itak ne bo državnim nameščencem mnogo pomagano, ampak da je bolj nujna materijalna pomoč. Kar se tiče prve trditve, so pač vsi državni nameščenci brez izjeme prepričani, da je rešitev upravnega problema v naši državi nujna potreba. Ali prav dobro vemo vsi, da sta upravni problem in naša službena pragmatika v tako tesni zvezi, da je težko trditi, kaj je bolj nujno. Oboje bi se lahko paralelno reševalo. Toda nameščenci ne morejo čakati morda še deset let na ureditev svojih razmer in največji optimist ne bo trdil, da bo morda upravna konsolidacija prišla drugo leto, ali celo čez tri, štiri leta. Po mnenju govornika Jugoslovenskega kluba pa naj državni nameščenci mirno čakajo, da bodo vsi mogoči ustavni, kulturni, upravni itd. boji končani med političnimi strankami, ki se bore medsebojno za moč in nadvlado, preden pride ureditev njih odnošajev na vrsto. Govornik gotovo ne pozna ono množino nameščencev, ki danes prav nič ne vedo n. pr. o tem, koliko službenih let se jim bo štel v pokojnino, ki ne vedo pota za svoje upravičene pritožbe, nastale iz službenega razmerja, in ne pozna one mase upokojencev, vdov, sirot, ki ne morejo ne živeti ne umreti pri svojih dosedanjih prejemkih. Da nam je potrebna hitra materijalna pomoč, še preden dobe veljavnost določbe uradniške pragmatike, to je seveda žalostna resnica in govornik Jugoslovenskega kluba bi si bil pridobil neizmer-no hvaležnost vseh državnih nameščencev, ako bi bil dal tej svoji trditvi konkretnjšo obliko in stavil predlog, kako se nam najhitreje pomaga. Toda takšne platonične izjave ne napolnijo naših želodcev in ne zakrpajo oguljenih sukenj in zevajočih čevljev. Ako je Jugoslovenskemu klubu v istini in iskreno za dobrobit državnih nameščencev, o bedi katerih pojo njihova glasila dan

za dnem resnične pesmi, potem naj vsaj tega vprašanja ne mešajo z drugimi, katera še leta in leta ne bodo rešena. Upamo, da bo Jugoslovenski klub v skupščini nastopil z drugačnimi izjavami, drugače bomo tudi o tem klubu mislili, da ima Janovo glavo: eno lice kaže v svojih glasilih, lice, ki razumeva naš položaj, a drugo na odločilnih mestih, kjer se izgovarja z načelnostjo, ko gre za biti ali nebiti tisočih eksistenc.

Brez komentarja. Častniki in podčastniki do-be izplačan nabavni prispevek. Za nabavni prispevek državnim nameščencem ni kritja in ga je treba šele iskati po vseh miznicah ministrstva financ. Ključa do prave miznice najbrže ne bodo našli. — Finansijski odbor je odobril v kratki debati in skupščina je sprejela zakonski načrt, da se dovoli 800.000.000 za nabavke potrebnih armade. Vse je šlo brez kongresov in deputacij. Državni nameščenci prosijo, zborujejo, protestirajo — odločilni faktorji ostajajo mirni, ker nas najbrže smatrajo za nepotrebne.

Ustanovitev Nabavljalne zadruge za politični okraj Prevaljah. 12. oktobra 1922. je naprosil davčni upravitelj Jožef Zazula nekaj gospodov tukajšnjih uradov na sestanek, da se pogovorimo, kako ustanoviti zadrugo proti obsto-ječi druginji. Odzvalo se jih je lepo število in 16. oktobra 1922. je bil že drugi sestanek, v četrtek, 19. oktobra pa občni zbor, na katerem se je ustanovilo društvo, so se prečitala pravila in se je volil odbor. Pristopilo je tudi veliko javnih nameščencev iz Črne, Mežice, Guštanja in Dravograda; ostali se še priglase, čim bo zadruga bolj vpeljana. Za predsednika je bil izvoljen novi glavar g. Koropec, ki bo zadrugi velika opora vsled izkušeni, ki si jih je nabral v tej smeri; podpredsednik je g. Zazula, ostali člani so: asistent Sušl, nadofic. Wutte, ofic. Vrhovnik, tajnik Robar, poduradnik Volina, podpovročnik Jurca, fin. kontr. n. Matl, učitelj Dobršek. Nadzorništvo: dr. Reichmann, Markovič, Fajnič, Švems, Čretnik, dr. Senčar. 21. oktobra 1922 je bila prva odborova seja. Društvo se je javilo deželni vladi, predložilo pravila in je določilo delovni program. Zadruga se bo naslonila na ono v Mariboru, obdržala bo proste roke tudi za druge zveze s tvrdkami. Delovala bo brez prodajalne, samo na podlagi trdnih naročil zadrugarjev po določenih cenah; dobavljala bo najbrže enkrat na mesec in bodo zadrugarji naročili za ta čas potrebno množino. Plačevali o se bo na knjižice. Zanimivo je bilo opazovati, kako so takoj po prvem sestanku jele padati lokalne cene; padati pa so jele tudi — opazke, ktere za prvo pot ne zapišemo. Obilo uspeha!

Nabavljalna zadruga v Ljubljani opozarja svoje člane, ki so v zaostanku na plačilu deležnih obrokov, da v najkrajšem času poravnajo zaostanke, sicer izgubijo članstvo in zapadejo v smislu § 15 zadruginih pravil vsa prejšnja vplačila na korist rezervnega fonda zadruge. — Upravni odbor.

**Delikatese, specerija in vinarna**

**Fr. Kham, Ljubljana**

nasproti hotela „Union“

**Tvrdka Henr. Kenda**

Ljubljana, Mestni trg. 17.

Pletenine in različno modno blago.

Solidna postrežba, stalne cene.

**Gostilna „Pod Trančo“**

Ljubljana, Stari trg št. 1.

Toči pristna dolenska in štajerska vina. Točna postrežba in zmerne cene.

Za obilni obisk se priporoča

**JOSIP OLUP**